

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบพื้นฐาน เชิงสำรวจโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อศึกษาระดับความรู้ การปฏิบัติตน และความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันโรคความดันโลหิตสูง

ลักษณะประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

บ้านหนองอาบข้าง เป็นหมู่บ้านหนึ่งในตำบลสันโป่ง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ประชากรมีการตั้งถิ่นฐานแบบรวมกลุ่มตามแนวถนนสายเชียงใหม่ - ฝาง และถนนเลียบแม่น้ำปิง การเพาะปลูกได้รับน้ำจากชลประทานและน้ำปิง ส่วนใหญ่เป็นการปลูกข้าวและถั่วเหลือง นอกนั้นเป็นยาสูบและพืชผักต่าง ๆ ส่วนการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ โค กระบือ สุกร เป็ด ไก่

การคมนาคม

การติดต่อระหว่างตำบลกับอำเภอแม่ริม มีทางหลวงแผ่นดินเชียงใหม่-ฝาง ผ่านหมู่ 1 และมีรถประจำทางผ่านไปยังตัวอำเภอแม่ริม ระยะห่างจากหมู่บ้านไปตัวอำเภอแม่ริมประมาณ 6 กิโลเมตร ระยะทางไปถึงจังหวัดเชียงใหม่ ประมาณ 32 กิโลเมตร

ลักษณะภูมิประเทศ

ตั้งอยู่ในพื้นที่ราบด้านตะวันออกของอำเภอ อยู่กันเป็นกลุ่ม ติดต่อหมู่บ้านใกล้เคียงอีก 2 หมู่ จาก 8 หมู่บ้านของตำบลสันโป่ง ซึ่งมีประชากรทั้งสิ้น 8,753 คน 2,377 หลังคาเรือน ชายและหญิงอายุ 20 ปีขึ้นไป มีจำนวนทั้งสิ้น 6,800 คน เป็นชาย 3,300 คน หญิง 3,500 คน

สำหรับจำนวนประชากรในหมู่บ้านหนองอาบข้างมีทั้งสิ้น 1,800 คน 455 หลังคาเรือน เป็นชายและหญิงอายุ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 1,269 คน เป็นชาย 586 คน หญิง 683 คน นอกนั้นอยู่ในกลุ่มอื่น ๆ เช่น เด็กอายุ 0-5 ปี เด็กวัยเรียน ฯลฯ ประชากรส่วนใหญ่เป็นวัยทำงาน

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

การเพาะปลูกได้รับน้ำจากชลประทาน มีการปลูกข้าว ยาสูบ และถั่วเหลืองเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนั้นเป็นยาสูบและพืชผักต่างๆ การเลี้ยงสัตว์เป็นการเลี้ยงแบบปะปนกับที่อยู่อาศัย ไม่เป็นฟาร์มขนาดใหญ่ สัตว์ที่เลี้ยงได้แก่ โค กระบือ สุกร เป็ด ไก่ ไม่มีการผลิตสาขาอื่นที่มีใช้ การเกษตรกรรม คือ ไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ หรือธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์กรรม

ลักษณะทางสังคม

เป็นชุมชนขนาดใหญ่เป็นชาวพื้นเมืองลานนา มีรกรากถิ่นฐานอยู่ในหมู่บ้านนั้นนานมาแล้ว ศาสนาและประเพณี นับถือศาสนาพุทธ มีศาสนาคริสต์บ้างเล็กน้อย ประเพณีที่สำคัญคือ ลอยกระทง สงกรานต์ เข้าพรรษา ออกพรรษา ฯลฯ สถาบันต่าง ๆ มีวัด 1 แห่ง โรงเรียน 1 แห่ง การสาธารณสุข มีสถานีอนามัย 1 แห่ง ตั้งอยู่ที่หมู่ 8 โรคภัยไข้เจ็บที่พบบ่อยของหมู่ที่ 1 บ้านหนองอาบข้าง ได้แก่ ไข้หวัด ท้องร่วง พิษณุและพบผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงด้วย ประชากรในหมู่บ้านสามารถเดินทางไปรับบริการด้านสาธารณสุขได้สะดวก สำหรับความรู้ด้านการป้องกันโรคความดันโลหิตสูง ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารบ้าง เช่น มีการใช้สื่อ ภาพโปสเตอร์ แผ่นพับ (ผังพัฒนาชนบทตำบลสันโป่ง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่, 2531 : 1-19)

ประชากรเป้าหมาย

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านหนองอาบข้าง ตำบลสันโป่ง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 1,269 คน จากรายงานประจำเดือน (รง.400) ของสถานีอนามัยสันโป่ง พบว่ามีอัตราป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูงเท่ากับร้อยละ 5 (รง.400, 2534) บ้านหนองอาบข้าง ซึ่งเป็นหมู่บ้านหนึ่งของตำบลสันโป่ง และเป็นพื้นที่ที่ดำเนินการโครงการควบคุมโรคไม่ติดต่อ โดยครูฝึกระดับอำเภอ คือ เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยได้รับการอบรมและรับทราบนโยบายเกี่ยวกับการควบคุมโรคไม่ติดต่อของกระทรวงสาธารณสุขและจากข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน ประชากรส่วนใหญ่อยู่วัยแรงงาน ทำงานแข่งกับเวลา และด้านอาชีพทางเกษตรกรรมได้แก่ การทำนา ทำไร่ ยาสูบ ในการทำไร่ยาสูบ อาจเป็นแนวโน้มของการเกิดโรคได้ เนื่องจากบุหรี่ (ยาสูบ) เป็นสาเหตุภาวะเสี่ยงต่อสุขภาพ จากเหตุผลดังกล่าวนี้ที่บ้านหนองอาบข้างสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีของชุมชนในชนบทได้

ตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง การเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรใช้วิธีสุ่มแบบง่าย ได้ขนาดตัวอย่าง จำนวน 100 คน (วิธีคำนวณอยู่ในภาคผนวก)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ชื่อ สกุล อายุ เพศ การศึกษา อาชีพ รายได้

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้ ประกอบด้วย สาเหตุ อาการ การป้องกัน โรคความดันโลหิตสูง

ส่วนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติตน ประกอบด้วย การป้องกันโรคความดันโลหิตสูง ได้แก่ การลดน้ำหนักตัว การลดความดันของอาหารและเครื่องดื่ม การออกกำลังกายที่เหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ การคลายเครียด การงดสูบบุหรี่ และการงดดื่มสุรา

การหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปตรวจสอบหาความเที่ยงตรง ตามเนื้อหา (Content Validity) โดยขอความร่วมมือจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย อาจารย์ที่เชี่ยวชาญด้านความดันโลหิตสูงจำนวน 2 ท่าน อาจารย์ภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชนจำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นผู้วิจัยนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำมาแก้ไข ปรับปรุง สำนวนและเนื้อหาให้เหมาะสมก่อนนำไปใช้จริง

การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์และแบบทดสอบความรู้ ไปทดสอบกับประชาชน หมู่ที่ 1 ตำบลแม่ริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 คน ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาเพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ โดยใช้สูตรคูเลอร์ริชาร์ดสัน 20 ในด้านความรู้เท่ากับ 0.82 แล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

2. นำแบบสัมภาษณ์และแบบทดสอบความรู้มาปรับปรุง แก้ไขต่อไป

การรวบรวมข้อมูล

1. ขั้นตอนเตรียมการ

- 1.1 ติดต่อขอความร่วมมือจากสาธารณสุขอำเภอแม่ริม
- 1.2 ศึกษาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ด้านสุขภาพ ของชาวบ้าน หมู่ที่ 1 บ้านหนองอาบช้าง ตำบลสันโป่ง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
- 1.3 เตรียมเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และกรอบตัวอย่าง
- 1.4 วางแผนกำหนดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 1.5 ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและเทคนิคการสัมภาษณ์ แก่ทีมผู้สัมภาษณ์

2. ระยะดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

- 2.1 สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง
- 2.2 ตรวจสอบ ความถูกต้องของข้อมูลที่รวบรวมได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ประมวลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS สถิติที่ใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้สหสัมพันธ์ (Correlation)